

Nasjonale kvalitetskrav kan bidra til trygg fødselsomsorg

Helsetilsynet har saman med Helsedirektoratet kartlagt om fødeinstitusjonane i landet følgjer fastsette kvalitetskrav i fødselsomsorga. Vi henta inn opplysningar om seleksjon, fosterovervaking, organisering, bemanning og kompetanse ved alle fødeinstitusjonane i landet. Kartlegginga viste at det har skjedd endringar i norsk fødsels-hjelp etter at kvalitetskrava blei gitt ut i 2010, men det står att område der rutinar og praksis kan betrast. Verksemdene må sjølve evaluere om kvalitetskrava blir følgde og fungerer etter formålet.

Tilsynssaker som Helsetilsynet har behandla, har vist at helsehjelpa somme gonger sviktar under fødsel. Kjende risikoområde er: seleksjon og differensiering, fosterovervaking, samhandling mellom jordmor og lege, forløyising på rett tidspunkt og handtering av akutte situasjonar. Seleksjon vil seie å ta stilling til på kva fødenivå kvinna kan føde: fødestove (lågrisikofødande), fødeavdeling (lågrisikofødande og nokre kategoriar av risikofødande) og kvinneklinikkar (alle kategoriar av fødande). Differensiering i fødsel vil seie å velje ulik behandling til låg- og høgrisiko-fødande.

I 2009 kom stortingsmeldinga *En gledelig begivenhet*, der det blei rådd til å utarbeide kvalitetskrav for kvart fødenivå. Dei forsterka fødestovene, som hadde vore tilbodne nokre stader, skulle gjerast om til fødestove eller fødeavdeling. Helsedirektoratet gav i 2010 ut *Et trygt fødetilbud – kvalitetskrav til fødselsomsorgen*.

Blei kvalitetskrava følgde? Helsedirektoratet og Helsetilsynet utarbeidde eit spørjeskjema som den medisinsk-fagleg ansvarlege i kvar fødeinstitusjon skulle svare på.

Resultat frå kartlegginga

Seleksjon og differensiering

Fødeinstitusjonane hadde innført seleksjonskriterium for kvar fødsel kan gå føre seg. I ein del fødeinstitusjonar var ansvarsområdet til jordmor og lege ikkje skriftfesta. Det kan ha noko å seie for korleis differensiert fødselsomsorg blir gjennomført. Uklare ansvarsforhold kan for eksempel føre til at jordmora tek på seg arbeidsoppgåver som eigentleg høyrer inn under ansvarsområdet til legen.

Fosterovervaking

Fødselshjelparar må ha tilstrekkeleg kompetanse i fosterovervaking. Verksemda har ansvar for å sjå til at helsepersonellet får regelmessig undervisning, og at alle har dei nødvendige ferdigheitene. Kartlegginga viste at undervisning i fosterovervaking blei gjennomført oftare ved kvinneklinikkane enn ved fødeavdelingane. Vidare sørgde kvinneklinikkane i større grad for å sertifisere fødselshjelparar for å sikre tilstrekkeleg kompetanse hos alle.

Bemanningssituasjonen

Kartlegginga viste at ein store del av fødeavdelingane hadde ledige lege-

stillinger, og at kvinneklinikkane i nokon grad mangla jordmødrer. Tilsynssaker har vist at bruk av vikarar kan vere ein risikofaktor, særleg når vikaren ikkje er kjend med organisering og rutinar. Det kan føre til sviktande handtering i akutte situasjonar.

Opplæring

Eit godt opplæringsprogram er viktig for nyttilsette og vikarar, men kartlegginga viste at nesten halvparten av fødeinstitusjonane mangla dette. Kvalitetskrava presiserer at undervisning og praktisk trening skal vere tverrfagleg og obligatorisk, nettopp for å sikre at alle som er med i eit behandlingsteam, tek del i felles opplæring. Kartlegginga viste at berre halvparten av fødeinstitusjonane hadde felles opplæring for legar og jordmødrer.

Vidare var det under halvparten som hadde felles obligatorisk undervisning for fødselslegar, jordmødrer og barnelegar.

Tilsynssaker har vist at bruk av vikarar kan vere ein risikofaktor”

Konklusjon frå kartlegginga

Fødeinstitusjonane rapporterte at kvalitetskrava hadde ført til endringar på rutinar og praksis i eiga verksemd. Kartlegginga vår viste at det framleis står att ein del arbeid når det gjeld rutinar, ledige stillingar og tverrfagleg opplæring. Det er arbeidsgivar som har ansvar for å sjå til at kvalitetskrava blir innførte, og at effekten av desse seinare blir vurderte.

Ein artikkel blei publisert i Tidsskrift for Den norske legeförening, 18. september 2017 (<https://tidsskriftet.no/2017/09/originalartikkel/folges-fastsatte-kvalitetskrav-i-fodselsomsorgen>)

